

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

<http://www.fondacija-cure.org>

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

AKCIJONI PLAN – AGENDA POTREBA ŽENA SA POSEBNIM FOKUSOM NA MANJINSKE I MARGINALIZOVANE GRUPE U OPŠTINI ZAVIDOVIĆI

Kreirala: Vildana Džekman, Fondacija CURE

Oktobar 2020. godine

Informacije o projektu “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene”

Dvogodišnjim projektom “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene” u BiH, koji finansira Evropska unija u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava u Bosni i Hercegovini, a realizuje Fondacija CURE (CURE) i Fondacija za osnaživanje žena (FWE), namjeravamo doprinijeti promociji i poštivanju ženskih prava, te doprinjeti iskorjenjivanju diskriminacije žena sa posebnim fokusom na marginalizovane i manjinske grupe žena u deset (10) opština. Projekat predstavlja izvanrednu priliku za pokretanje mehanizama u nastavku praktičnog rada oko ljudskih prava žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz organizaciju zajedničkih treninga, implementaciju uporedivih aktivnosti i razmjenu dobre prakse među akterima i zainteresiranim stranama.

Ciljevi projekta su direktni doprinos u promociji poštivanja ženskih ljudskih prava, i povećanje društveno-ekonomске inkluzije žena i djevojčica pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz jačanje njihovih kapaciteta i kreiranje konkretnih akcija za borbu protiv diskriminacije, rasizma i ksenofobije, te rješavanje pitanja njihovih ljudskih prava u BiH.

Projekt ima integrисани pristup u cilju rješavanja problema marginalizacije, isključenosti i diskriminacije žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa u Bosni i Hercegovini (BiH) koje se suočavaju s nepovoljnim položajem i koje su izložene siromaštvu, diskriminaciji i predrasudama i u velikoj mjeri su isključene iz procesa donošenja odluka na različitim nivoima.

UVODNI KONTEKST

Zavidovići (Hajdarovići) su općina locirana u Zeničko-dobojskom kantonu u Federaciji Bosne i Hercegovini. Nalazi se u centralnoj Bosni, locirana između Doboja i Zenice na ušću rijeka Bosne, Krivaje i rijeke Gostović. Prema popisu iz 2013. godine, ima 35.988 stanovnika/ca, od kojih je 18.105 (50,31%) žena. Zauzima površinu od 590,3 km².

U kontekstu **infrastrukture**, marginalizirane žene se suočavaju s **problemima u sistemu snabdijevanja vodom tokom ljetnjih mjeseci sa redukcijama vode za redovnu upotrebu koja može trajati i do 2 mjeseca**, kao i sa problemima s drugim komunalnim uslugama, prvenstveno odvozom smeća.

Zapošljavanje je prioritetna potreba marginaliziranih žena, kao i vlastiti prihod koji bi trebao biti na raspolaganju u slučaju ozbiljne bolesti ili nemogućnosti rada. Marginalizirane žene koje se javljaju lokalnom Centru za socijalni rad sa zahtjevima za finansijsku pomoć su žene sa zdravstvenim problemima, žene sa niskim nivoom obrazovanja i slabog socio-ekonomskog statusa. U svakom slučaju, lokalni Centar nema specijalizirane programe/aktivnosti koje uzimaju u obzir potrebe i probleme marginalizirane žene u svojoj zajednici. Nedostatak kvalifikacija za poslove koji se nude na lokalnom tržištu rada, kao i nepotizam, ostavlja **marginalizirane žene izvan tržišta rada, sa minimalnim šansama za zaposlenje**. Situacija u oblasti zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga je slična situaciji u oblasti socijalne zaštite i usluga. Žene se mogu jedino osloniti na nevladine organizacije fokusirane na rad sa ženama oboljelim od određenih vrsta bolesti gdje mogu dobiti besplatne medicinske preglede.

Dom zdravlja nema rodnosenzitivne podatke o marginaliziranim ženama kojima pružaju usluge, čak nemaju podatke razvrstane po spolu, ali naglašavaju da pružaju usluge marginaliziranim ženama pod jednakim uslovima kao i svim drugim pacijentima/cama. **Dom zdravlja nema specijalizirane programe niti aktivnosti koje uzimaju u obzir potrebe marginaliziranih žena**, niti smatraju da su takvi programi i aktivnosti unutar njihove nadležnosti.

Trenutno zbog nepostojanja LAP koji bi bio rođnosjetljiv, potrebe žena i marginalizovanih grupa u navednoj opštini ne mogu biti prepoznate kroz projekte i programe lokalne samouprave. Uprkos tome što općinski organi vlasti nemaju LAP koji bi uključio žene, osim **Akcionog plana za unapređenje položaja Roma u oblastima obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i kulture za period 2019.-2023. godina** koji u nekim dijelovima prepoznaje i Romkinje, općinski organi vlasti pokazuju interesovanje za izradu LAP-a na području opštine Zavodovići.

Predstavnice Fondacije CURE i predstavnice Fondacije za osnaživanje žena (FEW) su radile fokus grupe sa predstavnicima/ama institucija i nevladinih organizacija: predstavnici/e općinske uprave Zavidovići, predstavnice Udruženja „Pašinke“ i Udruženje „Sigurno mjesto“ gdje su mapirani problemi žena u opštini Zavidovići.

PREDSTAVLJANJE PROBLEMA OPŠTINE ZAVODOVIĆI

- 1. NEDOVOLJNA SARADNJA IZMEĐU OPŠTINE I MARGINALIZOVANIH ŽENA IZ RURALNOG PODRUČJA** otežan protok informacija o svim tekućim programima Opštine Zavidovići do krajnjih korisnica.
- 2. NEPRISTUPAČNA INFRASTRUKTURA** – nema ili nije pristupačan pristup za osobe s invaliditetom u javnim institucijama, redukcije vode, neprohodna putna infrastruktura i dr.
- 3. RODNOZASNOVANO NASILJE** -prepoznato kao problem bez preventivnih istraživačkih programa i akcija.
- 4. ZDRASTVENA ZAŠTITA ZA ŽENE OPŠTINE ZAVODOVIĆI** nije prepoznala žene niti pripadnice marginalizovanih grupa. Problematika je u naplati zdrastvenih usluga i za žene pripadnice marginalizovanih grupa. **Osobit fokus staviti na preventivne programe i redovne pregledе za žene i žene pripadnice marginalizovanih grupa u pogledu genitalno-urološki problema.**
- 5. RODNOODGOVORNO BUDŽETIRANJE** - nepostojanje namjenskih sredstava iz budžeta opštine zavidovići za ženska udruženja.

Učesnici/e fokus grupe opštine Zavidovići koja je održana prepoznali/e su od niza problema pet ključnih s kojima se suočavaju žene u navednoj opštini.

U nastavku tabelarni prikaz šireg konteksta koji je predstavljen kroz oblasti kao što su saradnja između NVO i Opštine Zavidovići, infrastruktura, zdravstvo, nasilje u porodici i rodnoodgovorno budžetiranje s jasno definisanim mjerama i indikatorima za provođenje aktivnosti.

1. OBLAST – NEDOVOLJNA SARADNJA IZMEĐU OPŠTINE I MARGINALIZOVANIH ŽENA IZ RURALNOG PODRUČJA				
1.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Uspostavljanje transparentne saradnje između opštinskih organa i žena iz ruralnih područja.	2021.-2022.	<ul style="list-style-type: none"> - Opština Zavidovići - nadležne Mjesne zajednice (MZ) - Udruženje „Pašinke“ -Udruženje „Sigurno mjesto“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Uposlen/a potparol/ka za odnose s javnošću pri opštinskim organima vlasti koji bi radio/la na informisanju prema mjesnim zajednicama i lokalnim udruženjima o tekućim aktivnostima i programima opštine Zavidovići. - Dostavljanje jednom mješevito ili po potrebi svih tekućih informacija o programima i aktivnostima opštine na MZ - Organizirani sastanci u MZ s ciljem da se 	Budžet Opštine

			informišu žene i pripadnice marginalizovanih grupa, osobito žene iz ruralnih područja.	
--	--	--	--	--

2. OBLAST – NEPRISTUPAČNA INFRASTRUKTURA

2.1.MJERA	ROK	ODGOVORNE INSTITUCIJE	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Osiguranje pristupačne infrastrukture za žene osobito pripadnice marginalizovane grupe (voda, put, pristup javnim institucijama i dr.)	2021.-2022.	- Opština Zavidovići - MZ - lokalno stanovništvo - lokalna udruženja - Udruženje „Pašinke“	- Upućen dopis općinskim organima vlasti s upitom vezano za rekonstrukciju puta Zavidovići – MZ Hajderovići (13km); - Upućen dopis opštinskim organima vlasti o riješenju problema redukcije vode u MZ Hajderovići (ljetni period); - Organiziran zbor građana MZ Hajderovići s propitivanjem zahtjeva vezano za renoviranje puta i redukciju vode.	- Budžet Opštine Zavidovići - Donatorska sredstva - Participacija od lokalnog stanovništva

3.OBLAST – RODNOZASNOVANO NASILJE				
3.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Suzbijanje rodnozasnovanog nasilja u u Opštini Zavidovići kroz informisanje javnosti i edukativne programe.	U kontinuitetu... Za vrijeme 16.dana aktivizma (25.11. do 10.12.)	<ul style="list-style-type: none"> - Vrtići i druge predškolske ustanove - Škole - Centri za socijalni rad - Policija - Nvo - Opština -mjesne zajednice - Politički subjekti - Mediji - Udruženje „Pašinke“ i udruženje Sigurno mjesto 	<ul style="list-style-type: none"> - Istraživanje i sagledavanje zastupljenosti rodnozasnovanog nasilja nad ženama i marginalizovanim grupama žena u navednoj opštini; - Edukacija šire javnosti o ovom problemu nasilja nad ženama i marginalizovanim grupama žena kroz razne kampanje za vrijeme 16. dana aktivizma (25.11.- 10.12.) u opštini Zavidovići, a sve u saradnji s predstavnicima/ama MZ i opštine. 	<ul style="list-style-type: none"> -Donatori -Lokalna zajednica -opština -Ministarstvo obrazovanja FBiH

4.OBLAST – ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZA ŽENE U OPŠTINI ZAVIDOVIĆI

4.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Preventivni i redovni genitalno- urološki programi za žene i marginalizovane grupe žena pri domovima zdravlja u opštini Zavidovići.	U kontinuitetu	<ul style="list-style-type: none"> - Domovi zdravlja - Opština-MZ - Općinsko vijeće - Ministarstvo zdravlja FBiH - Organizacije koje se bave ciljano ovom problematikom u saradnji s Udruženjem Pašinke/ - Mediji 	<p>-Urađena opsežna analiza uvida u stanje postojanosti problema žena i marginalizovanih grupa žena u oblasti genitalno-uroloških stanja kao i redovnost pregleda /Udruženje „Pašinke“/</p> <p>- podnošenje zahtjeva općinskoj službi za finansiranje domovima zdravlja za organiziranje besplatnih sistemskih godišnjih ginekološko - uroloških pregleda za žene i žene pripadnice marginalizovanih grupa (ginekološki, UZV dojke i mamografija) Opštine Zavidovići /Udruženje „Pašinke“/</p> <p>- Podnošenje inicijative svim strankama koje participiraju u Općinskom Vijeću kako bi se osigurala sredstva kroz budžet za ovu namjenu /Udruženje „Pašinke“/</p>	<p>- budžet opštine kroz posebno planiranje budžetske stavke za ovu namjenu</p> <p>- budžet Ministarstva zdravstva FBiH</p>

5.OBLAST – RODNOODGOVORNO BUDŽETIRANJE

4.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Osigurana namjesna sredstava za finansiranje/sufinansiranje djelovanja ženskih organizacija s područja Opštine Zavidovići/rodnoodgovorno budžetiranje.	2020.-2021.	- Opštinski organi vlasti - Kantonalna ministarstva - Vlada FBiH - lokalne ženske organizacije / Inicijativu podnose Udruženje „Pašinke“ i udruženje „Sigurno mjesto“/	- Upućena inicijativa za sastanak s načelnikom, općinskom službom i Općinskim vijećem; - Održani sastanci s predstvincima/ama Općinskih službi, načelnikom, Općinskim vijećem oko inicijative izdvajanja budžetskih sredstava za ženska udruženja - Upućen dopis svim gore navedenim tijelima s zahtjevom uvrštavanja sredstava za udruženja kroz bužetski plan za narednu godinu. *Inicijativu podnose Udruženje „Pašinke“ i udruženje „Sigurno mjesto“	Budžet Opštine kroz usvojeni budžetski plan za svaku narednu tekuću godinu.

PREPORUKE:

- a) poboljšanje komunikacije, uključenosti i saradnje između Udruženja „Pašinke“, općinske uprave, mjesne zajednice Hajderovići i drugih NVO kako bi se uspostavilo finansiranje ženskih organizacija na području Opštine Zavidovići kroz budžet Opštine, kao i radi kreiranja partnerskog odnosa koji bi trebao voditi boljem razumijevanju problema i potreba marginaliziranih žena, te usvajanju boljih javnih politika za žene i marginalizovane grupe.
- b) Raditi na usvajanju rodnosenzitivnih budžeta opštine Zavidovići koji bi prepoznali i finansirali/sufinansirali ženska udruženja kroz budžetske stavke opštine;
- c) osiguravanje pristupa besplatnoj zdravstvenoj zaštiti, posebno hitnim medicinskim pregledima, specifično genitalno-urološkim pregleda za žene i marginalizovane grupe žena opštine Zavidovići;
- d) riješiti probleme infrastrukture (redukcije vode MZ Hajderovići, otpada, putne infr.)
- e) prevencija rodnozasnovanog nasilja kroz edukativne i zagovaračke kampanje osobito za vrijeme 16.dana aktivizma kroz saradnju između ženskih udruženja i predstavnika/ca MZ i Opštine Zavidovići uz inicijativu Udruženja „Pašinke“.

ZAGOVARAČKI PLAN UDRUŽENJA „PAŠINKE“ s ZAKLJUČCIMA I PREPORUKAMA

Primjetno je da Opština Zavidovići ima usvojeni **Akcioni plan realizacije Strategije integriranog razvoja Općine Zavidovići za period 2017 - 2026. za 2018. godinu**¹. Navedeni Akcioni plan za 2018. godinu prepoznaće žene samo u slučaju davanja podsticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje žena u privredi, kao i davanje podsticajnih mjera za zapošljavanje mladih i razvoj ženskog preduzetništva.

---

¹ Akcioni plan realizacije Strategije integriranog razvoja Općine Zavidovići za period 2017 - 2026. za 2018. godinu,LINK: <http://www.zavidovici.ba/wp-content/uploads/2018/04/Akcioni-plan-implementacije-startegije-za-2018.-godinu.pdf> pristupljeno: 09.10.2020. u 21:30

Takođe, postoji usvojeni **Akcioni plan za unapređenje položaja Roma u oblastima obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i kulture za period 2019.-2023. godina**² koji prepoznaće Romkinje samo u segmentu osiguranja besplatne zdravstvene zaštite i to za Romkinje iznad 60+ godina starosti i podsticaji za radionice kojima bi se Romkinje osnažile i integrirale na tržište rada.

Trenutno Opština Zavidovići nema Lokalni Akcioni plan (LAP) koji integrira rodnu perspektivu i gender mainstreaming, niti je budžet opštine Zavidovići rodnosenzitivan, ali postoji interes i volja od strane načelnika Opštine Zavidovići kao i predstavnika Opštine Zavidovići za izradom LAP-a i integracijom ovih elemnata u njegovu sadržinu. To je pozitivna stavka.

Udruženje „Pašinke“ iako ima saradnju s predstavnicima/ama Opštine Zavidovići, nema intezivnu saradnju s Mjesnom zajednicom (MZ) Hajderovići gdje mjesto djelovanja same organizacije.

1. **U svrhu poboljšanja saradnje između predstavnika/ca MZ bilo bi poželjno da u periodu 2020.-2021. godine Udruženje „Pašinke“ iniciraju jedan sastanak s fokusom na rješavanje problema oko infrastrukture (voda, putna sanacija puta Hajderovići-Zavidovići-Hajderovići – 13km, kao i pitanje komunalnog otpada...).**
2. **Udruženje „Pašinke“ poželjno je da upute dopis prema Domovima zdravlja u opštini Zavidovići kako bi dobili ulazne podatke o stepenu i oblicima pregleda za žene pripadnice marginalizovanih grupa, a koji se specifično odnose na genitalno-urološke probleme kod žena. U saradnji s predstavnicima/ama Opštine Zavidovići inicirati jednu tematsku sjednicu gdje bi se otvorila tema mogućnosti besplatne participacije pri zdrastvenim pregledima za žene, osobito pripadnice marginalizovanih grupa (UZ, mamografija, PAPA test i dr.).**
3. **Sprovesti opsežno istraživanje od strane Udruženja „Pašinke“ u saradnji s Udruženjem „Sigurno mjesto“ i Medicom Zenica o prisustnosti rođozasnovanog nasilja nad ženama, marginalizovanim grupama žena i djevojčicama. Istraživanje bi trebalo da obuhvati različite ciljne aktere: centri za socijalni rad, domovi zdravlja, policija, NVO iz Opštine Zavidovići, Sigurna kuća – Medica Zenica i dr. Istraživanje će ponuditi ulazne podatke o stepenu i oblicima prisutnosti nasilja nad ženama i djevojčicama u Opštini Zavidovići, na temelju kojeg će se moći kreirati preventivni programi rođozasnovanog nasilja.**
4. **Tematska sjednica Općinskog vijeća koju bi inicirale Udruženja „Pašinke“ u saradnji s Udruženjem „Sigurno mjesto“ s ciljem osiguranja posebne budžetske stavke finansiranja/samofinansiranja ženskih organizacija kroz budžet Općine Zavidovići za 2021. godinu.**

---

² Akcioni plan za unapređenje položaja Roma u oblastima obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite, zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i kulture za period 2019.-2023. godina, link: <http://www.zavidovici.ba/wp-content/uploads/2019/04/akcioni-plan.pdf> pristupljeno: 09.10.2020. u 21:50

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

„Ovaj akcioni plan je urađen uz finansijsku pomoć Europske unije. Sadržaj akcionog plana je isključiva odgovornost autorice Vildane Džekman i nužno ne predstavlja stanovište Europske unije.“